

צוהר מקוצר

מבט על פרשות השבוע ועל מועדי ישראל,
מבעד לתיבות ולאותיות של לשון הקודש.

חנן חסן

פרשת **מִקְצָר**

צִדְקַת מַעֲשֵׂה אֱמֶת – מִקְצָ

מִקְצָ ... וּפְרַעַה חֵלֶם – מַה בֵּין חֲלוּמוֹתָיו שֶׁל פְּרַעַה לְאֵלֶּה שֶׁל יוֹסֵף?

פרשתנו פותחת בסיפור חלומותיו של פרעה "וּפְרַעַה חֵלֶם, וְהִנֵּה עֹמֵד עַל-הַיָּאָר". פרשתנו מקושרת ישירות לקודמתה, פרשת וישב, שכן היא מתייחסת, מבחינת העיתוי לשנתיים מלאות בדיוק של יום, "מִקְצָ שְׁנַתִּים יָמִים", אחרי שמתממש הפתרון, שנתן יוסף לחלומותיהם של שר המשקים ושר האופים. ומעניין, שהפרשה הקודמת, פותחת אף היא בסיפורם של שני חלומות שחלם יוסף "בְּעַל הַחֲלָמוֹת", כפי שכונה ע"י אחיו. לא לחינם מקבל פרעה את המסר האלוקי, בצורה של חלום דוקא, "תחום" ההתמחות של יוסף, וזאת כדי להוביל לשחרורו של יוסף ולהפכו למשנה למלך מצרים.

מדוע טורחת התורה לספר לנו בפרוטרוט את חלומותיו של פרעה? והרי ניתן לכאורה להסתפק בפתרונם או בתוצאות המעשיות של הסיפור? ומסביר הרבי מליובאוויטש שהחלומות פורטו מכיוון שבפרטי החלום יש בעבורנו מסרים חשובים. יש מקום, אומר הרבי, להשוות ולערוך הקבלה בין החולמים ובין חלומותיהם, בין יוסף הצדיק ובין פרעה.

פרשת וישב פותחת במילים "אֵלֶּה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב, יוֹסֵף בֶּן-שֶׁבַע-עָשָׂר שָׁנָה הָיָה רֵעָה אֶת-אָחִיו בְּצָאָן...". רש"י מציג ציוני דרך בחיי כל אחד משניהם ומראה באמצעותם שסיפור חייו של יוסף דומה מאוד לזה של יעקב. על דרך פנימיות וחסידות, רומז נוסח הפסוק לכך, שמבין כל בניו של יוסף, באה מהותו של יעקב לידי ביטוי ביוסף במיוחד (ה"יעקב" שביעקב). על פי קבלה, יעקב מייצג את מידת האמת, המחברת בין קו ימין וקו שמאל, בין מידת החסד ומידת הדין, וכן חיבור של מטה ומעלה, שמים וארץ. להלן נראה שמהותו של יעקב באה לידי ביטוי גם בחלומותיו של יוסף.

סיפור חלומותיו של יוסף מובא בגוף ראשון, בלשונו של יוסף, כפי שראוי לגבי צדיק המקפיד לדייק בלשונו. לעומת זאת מקפידה התורה לספר לנו את חלומותיו של פרעה כפי שאירעו, גם כדי שאם נשווה אתם לנוסח בו פרעה מספר אותם אחר כך ליוסף, נגלה שהוא רחוק מלדייק בדבריו.

נתבונן בחלומו הראשון של יוסף כפי שהוא מובא בפרשת וישב ונציב לעומתו את החלום הראשון של פרעה. חלומו של יוסף פותח במילים "וְהִנֵּה אֲנִי חֹלֵם מְאֻלָּמִים אֲלֵמִים, בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה" בעבודה משותפת בשדה, מקום שהשקעה בו מניבה פירות, הישגים. אצל פרעה, לעומת זאת, "וְהִנֵּה עֹמֵד עַל-הַיָּאָר", הוא פשוט "עומד" על עומדו, במקום. ועל מה הוא כבר עומד? על היאור, על גבי מים, על גבי משטח שאינו מהווה אפילו בסיס מוצק (המצרים עבדו את היאור).

ובמה עוסקים יוסף ואחיו? הם "מְאֻלָּמִים אֲלֵמִים". מה מבטאת פעולת האילום משרש **א.ל.מ.**? סיפור מכירתו של יוסף החל במשימה שהטיל עליו יעקב "לֵךְ נָא רְאֵה אֶת שְׁלוֹם אָחֶיךָ", חיפוש אחר השלמות (החיבור) בין האחים. השרש א.ל.מ. כמו מרמז על "הליכה אל מ', אל המרכז. ומדוע מסמלת האות מ' את המרכז? כי האות מ' הינה האמצעית מבין אותיות האלף-בית, כאשר אנו מכלילים בו את כל האותיות, כולל הסופיות, "כי לא יידח ממנו נידח" (גם הקצוות והשוליים). פעולת האילום באה לידי ביטוי באיסוף וריכוז של השיבולים המפוזרות והנפרדות ובקשירתן זו לזו, ובכך קירובן למעשה אל המרכז, והפיכתן לאלומה אחת. אך בכך לא נשלם עדיין תהליך הקישור והחיבור. אלומותיהם של האחים מקיפות את אלומתו של יוסף הניצבת במרכז ומשתחוות לה. כלומר שגם האלומות שכבר אסופות, מגלות שיש מקום להמשיך בפעולת החיפוש אחר השלמות, מתרכזות סביב הצדיק, ובקבלת מרותו, הן כמו מתחברות באמצעותן אל האלוקות.

לעומת זאת, בחלומו הראשון של פרעה, "וְהִנֵּה מִן הַיָּאָר, עֹלֹת שְׁבַע פָּרוֹת, יָפוֹת מְרֻאָה וּבְרִיאַת בָּשָׂר, וַתִּרְעֶינָה בְּאָחוּי". המלה 'אָחוּי' כמו מרמזת על **אחווה ואחדות**. אך תמונה זו אינה אלא אשליה, כיאה למה שעולה מן היאור. די בשינוי קל של הנסיבות "וְהִנֵּה שְׁבַע פָּרוֹת אֲחֵרוֹת, עֹלֹת אֲחֵרִיָּה מִן-הַיָּאָר, רְעוֹת מְרֻאָה..." (**אָחֵר** בהיפוך מ-**אָחֵד**). ופרות אלה לא רק הופכות לטורפות, אלא שהן אוכלות את "אחיותיהן".

אם נתבונן בחלומו השני של פרעה, נגלה שגם בו חוזר תחילה המוטיב של אחדות לכאורה, "וְהִנֵּה שְׁבַע שְׁבָלִים עֹלֹת בְּקִנְיָה אָחֵד, בְּרִיאֹת וְטֹבוֹת", **אָחֵד** – מלשון **אחדות**. אך שוב מתגלה התמונה ההפוכה, "וְהִנֵּה שְׁבַע שְׁבָלִים, דְּקוֹת וְשָׂדוּפֹת קָדִים, צְמֻחוֹת אֲחֵרִיָּה". הפעם, צומחות שיבולים נפרדות ולא מקושרות, ולמרות שאין להן פה, הן בולעות את קודמותיהן.

נעבור עתה לחלומו השני של יוסף, "וְהִנֵּה הַשָּׁמַשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאֶחָד עֶשְׂרִי כּוֹכָבִים, מִשְׁתַּחֲוִּים לִי". ניתן לגלות בו עליית מדרגה לעומת חלומו הראשון, עלייה מהמישור הארצי, מהשדה, אל גרמי השמים, למישור הרוחני. אנו רואים כאן את המימד השני של החיבור שמצאנו אצל יעקב, חיבור שמים וארץ, הבא אף הוא לידי ביטוי, בחלומו של יעקב הרואה "סֵלֶם מְצָב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מִגֵּיעַ הַשָּׁמַיְמָה". לעומת זאת, אם נבדוק את חלומותיו של פרעה, נגלה אצלו ירידה, מעיסוק בחי (פרות) בחלום הראשון, לצומח (שיבולים) בשני. וגם בתוך כל אחד מחלומותיו של פרעה מתגלה ירידה באיכות וברמה. תחילה

פרות יפות ובריאות ואחריהן פרות רעות מראה ודקות בשר, ובדומה בשיבולים. ירידה זו באה כמובן לידי ביטוי גם בפשר החלום, המדבר על מעבר משבע שנות שובע, לשבע שנות רעב, המשכיחות את שנות השובע, כלא היו.

כל יהודי יכול לקחת עימו מכאן מסרים בסיסיים. ראשית, לכל דבר שהקב"ה מזמן לפנינו, יש משמעות, גם לסיפורי חלומות. שנית, כדי לזכות ולהתקרב אל הקב"ה, דרושה עבודה, "יגעת ומצאת, תאמין". ושלישית, העמידה במקום, כמו אצל פרעה, אינה מעשית, והיא הופכת לנסיגה. יש תמיד מקום להוסיף ולעלות, על דרך הדלקת נרות החנוכה, "מוסיף והולך", דרכו של יוסף.

שבת שלום ומבורך

וחנוכה שמח ומואר

ח / ח / ח / ח

אם ברצונך לקבל את הגיליון ישירות, במייל או במסרון, פנה אל hhananv@gmail.com או לטלפון 052-569-9691